

ב-ג. מותר ליכנס לביתו של ערב לעבוס עבוטו. (לא תבא אל ביתו – אבל אתה נכנס לביתו של ערב).
 וכן מותר ליכנס לשכר כתף או חמר או לשכר פונדק וכד' (כי תשה ברעך... אל ביתו), אבל זקפן עליו
 במלוה אסור (משאת מאומה).

א. וכן שאר חובות; הקפת חנות ופיקדון, גנב וגזלן כשמשלמים דמים – בא לביתו וממשכן.
 ועסקה שחציה מלוה וחציה פקדון – נחלקו הפוסקים אם הותר לגבות כנגד כל העיסקה או
 רק כנגד הפקדון (ע' נתי"מ צו, א; ערוה"ש שם כב; בית יצחק או"ח ז; אהבת חסד ז; רב פעלים ח"ד חו"מ
 א).

ואם זקף במלוה – הרי זה כהלואה גמורה. ונחלקו הפוסקים בגדר זקיפה במלוה, אם היא
 קביעת זמן פירעון או סיכום החובות יחדיו (ע' חו"מ סו. וע"ע זכר יצחק ח"ב כג).

ב. מישכון כלי אוכל נפש – יש אומרים שאסור אף בכל אלו שאינם מלוה. וכן חבלת בגד אלמנה
 (עפ"י תומים צו, ומובאת דעה זו בערוה"ש, ובאהבת חסד ז, ב).

ג. ונחלקו הראשונים אם הדין 'מסדרין לבעל חוב' ומצות השבת העבוט נוהגים גם בשאר חובות
 (רמ"ה, ר"ן) אם לאו (התרומות. וכן נטה במשך חכמה תצא כד, י. וע' נתיב החסד ח, יט).

דפים קטו – קטז

רעו. מהו הנידון אם 'דרשינן טעמא דקרא' אם לאו?

נחלקו תנאים האם דורשים טעמא דקרא אם לאו; לדברי רבי שמעון יש לנו לדרוש טעם לדין הכתוב
 ובהתאם לכך להגביל את הדין למקום ששייך בו הטעם בלבד, או לעתים, להוסיף על הדין בהתאם לטעם.
 כגון: אזהרת חבלת אלמנה, דוקא משום שהיא עניה שחייב להחזיר לה את המשכון בכל יום ונמצא משיאה
 שם רע בשכנותיה, אבל עשירה – מותר. ולדברי רבי יהודה אין לנו לדרוש כן, הלכך אסור לחבול בגד
 אלמנה בין עניה בין עשירה.

א. להלכה אסור לחבול בין בעניה בין בעשירה, כסתם משנתנו. גם לפי הכללים הלכה כרבי
 יהודה כנגד רבי שמעון. ואולם יש שנראה מדבריהם שלהלכה דורשים טעמא דקרא, וכבר
 נשאו ונתנו האחרונים על הסתירות שבענין.

ב. לענין חבלת בגד גרושה ובתולה, שלכאורה הטעם שנקט ר"ש שייך גם בהן – נחלקו הפוסקים;
 לדעת הסמ"ע והט"ז (צו) אסור, והש"ך והתומים מתירים.

בדומה לזה דנו הראשונים (ע' ריא"ז וספר החינוך ובמנ"ח) אם דוקא בגד אלמנה וכדומה אסור, או
 גם שאר כלים (וע' שו"ת שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות סט).

וכשהאשה היא המלוה, יש מי שכתב שגם כן אסור לה לחבול בגד אלמנה שהרי צריכה היא
 לשליח ב"ד. ואין לומר הלא אפשר באשה שלוחה של ב"ד לחובלה – כי מכל מקום ב"ד יהיה
 להם עסק בכל יום עם הנשים, ושייך שם רע (הכמת מנוח). ואין הדבר מוסכם (ע' תומים).

מבואר בסוגיא שכשהתורה פרשה הטעם, השיטות מתחלפות; רבי שמעון הדורש סובר שמוזה שפרש
 הכתוב הטעם, בא לרבות, כגון באיסור הרבות נשים למלך, שהתורה כתבה בפרוש ולא יסור לבבו –
 לרבות אפילו אחת ומסירה את לבו אסור. ואם כן לא ירבה בא ללמד שאפילו נשים שאינן מסירות אסור
 להרבות. ואילו רבי יהודה שאינו דורש הטעם, כאן שנתפרש הטעם בכתוב, בא ללמדנו שמותר לרבות
 באופן שלא יהו מסירות את לבו.

לפי פירוש כמה ראשונים (ע' בחדושי הר"ן סנהדרין כא. וכן משמע שנקט הרמב"ם הל' מלכים ג, ב), לדעת תנא קמא במשנת סנהדרין, המלך אסור בי"ח נשים לעולם, בין מסירות בין צדקניות. ולפי זה יש לשמוע שיטה שלישית בדרישת טעמא דקרא, שהאיסור המפורש בתורה אינו משנה את ההלכה. (ע' בשו"ת עמודי אור עד, ט שבאר בזה שיטות הרמב"ם והראב"ד במק"א. וע"ע אבי עזרי איסור"ב יב, א).

עוד בפרטי איסור הרביית נשים למלך – ע' בסנהדרין כא.

רעז. כמה לוקין בעברות דלהלן?

א. חבל רחיים ורכב של חברו.

ב. חבל זוג של ספרים או צמד של פרות.

א. חבל רחיים ורכב – לוקה על שני לאוים פרטיים: לא יחבל רחיים ורכב. לדברי רב הונא לוקה גם על לאו כללי (כי נפש הוא חבל). ורב יהודה חולק (כי נפש בא לכלי אוכל נפש אחרים). תניא כוותיה דרב יהודה (וכן אביי במקום אחר נוקט כדבריו. עתוס').

א. מדובר בחבלה אחת ובהתראה אחת משום 'לא יחבל רחיים ורכב' – אבל בהתראות חלוקות

אפילו רחיים ורחיים לוקה על כל אחת ואחת (תוס' – לפרש"י. מבואר מדבריהם שברחיים ורחיים שנטלם

כאחת – לוקה אחת. ולרב הונא לוקה שתיים).

ב. אם נכנס לביתו עובר גם משום 'לא תבא אל ביתו...' (ראשונים).

אם שומטו בחוץ, לדעת הרמב"ן אינו עובר משום 'לא יחבל'. ואין כן דעת התוס' ועוד

ראשונים (ער"ן).

ב. חבל זוג של ספרים (העשוי פרקים, וכל אחד כלי בפני עצמו הוא. רש"י 0) או צמד של פרות (רש"י: שתי

פרות חורשות עם צמדן. ועולן – של פרקים הוא. תוס': צמד בלא פרות) – חייב על כל כלי בפני עצמו

(הגם שהמלאכה נעשית כאחת עם שני הכלים – דומיא ד'רחיים ורכב'). משמע בברייתא שחייב שתיים,

ומכאן הוכיחו כרב יהודה שאין כאן לאו שלישית משום 'לא יחבל...' כי נפש.

משמע בתוס' שגם כשנטל בפעם אחת ובהתראה אחת – לוקה על כל כלי בפני עצמו, כדין

רחיים ורכב ולא כרחיים ורחיים.

ומשום 'כי נפש הוא חבל' לוקה [לרב הונא] אחת, אפילו בשני כלים נפרדים כגון סכין

ומחרישה. הא למה זה דומה, לאוכל כזית נבלת שור וכזית נבלת כשב (רמב"ן).

דיני אהרת נא ומבושל בקרבן פסח – ע' בפסחים מא.

פרק עשירי – דף קטז

רעח. הבית והעליה שנפלו, הבית של אחד והעליה של אחר, ויש ויכוח על האבנים השלמות, כיצד הדין באופנים

הבאים?

א. נפלו לרשותו של אחד מהם.

ב. נפלו לרשות הרבים; האחד טוען 'ברי' שמכיר כמה אבנים שהן שלו, והשני אומר 'איני יודע'.

א. הבית והעליה של שנים שנפלו לרשות אחד מהם, לפי אפשרות אחת המובאת בגמרא משמע שחברו הבא להוציא ממנו – עליו הראיה. ולפי ה'איבעית אימא' אין שייכת כאן חזקה מפני שהשותפים אינם מקפידים על כך, הלכך חולקים.

א. כן מסקנת ההלכה (ע' בראשונים; חו"מ קסד, ג). ואפילו בטענות 'ברי', והממון בחצר אחד מן השותפים – אין נחשב מוחזק. וכמו כן, גם אם בעל העליה מוחזק וטוען ברי שבחבסה נפל והשלמות שלי – חולקים (ערמב"ן ור"ן בשם ר"ח ורי"ף וראב"ד). ואפילו בשהייה מרובה (עמאירי). ואם אין עדים על הדבר, נאמן המוחזק לומר שלי הן, במגו שהיה יכול להד"ם (ר"י מגאש ועוד).
 ב. כשהבית והעליה אינם שוים בגדלם, מבואר ברמב"ן (בבאור התוספתא) שהאבנים השלמות נחלקות לפי יחס הבית והעליה, שהרי זה שחלקו גדול מסתבר שאבניו מרובות, אבל בשבורות חולקים בשוה שהרי ההסתברות שהתחונות נשברו בחבסה או העליונות בחבטה – שקולה (כ"מ ברמב"ן). וא"ת הלא גם בשלמות הצדדים שקולים אם בחבטה נפל והשלמות הן התחונות או בחבטה נפל והשלמות הן העליונות. י"ל כיון שאין נפקותא כיצד נפלו, אין מעמידים הספק אלא למי האבנים. משא"כ בשבורות שורש הספק הוא אם נשברו מכובד העליה או מהנפילה, וזוה הם שקולים. ובדעת רש"י [כגרסת הראשונים] י"ל שאף בשלמות חולקים בשוה. ורק אם כל האבנים בשלמותן או כולן שבורות מחלקים לפי היחס. והר"ן כתב שגם בשבורות חולקים כפי היחס, שאין הספק שקול כי גם אם בחבטה אין כל השבורות של העליונה וכל השלמות של התחונה, וכן בחבטה.

ב. כשאחד טוען 'ברי' והאחר שמא – משמע בגמרא שהדבר שנוי במחלוקת האמוראים אם 'ברי' ושמא ברי עדיף' אם לאו. אך גם לדעת רבי יוחנן ורב נחמן שאין ברי עדיף (וכן הלכה), אם יש ביניהם עסק שבועה, כגון שהודה במקצת ועל מקצת טוען איני יודע – מתוך שהוא מחויב שבועה ואינו יכול לישבע, משלם.

סבר רבא לומר, כשנאמן בטענתו שמכיר מקצת אבניו, נוטל שכנגדו שבורות (מרש"י משמע (עתור"פ) שנוטל כנגדן רק מן השבורות, שאי ידיעתו מרועעת כחו. והתוס' והרא"ש פירשו שנוטל שלמות ושבורות כפי היחס). והסיק אביי דאדרבה, מכך שמכיר רק מקצתן יש סבירות שהנותרות אינן שלו, ולכן נוטל זה שכנגדו אבנים שלמות כנגדן. וכן הלכה.

כל עיקרו של הנידון הוא דוקא כאשר אי אפשר להוכיח מצורת הנפילה ומצב האבנים של מי הם, כגון שנפלו בלילה וכבר פינום אנשי רשות הרבים והלכו להם.

דפים קטז – קיז

רעט. המשכיר עליית ביתו לחברו ונפתחה העליה, האם חייב המשכיר לתקנה לו, והאם ביתו משועבד לשוכר העלייה?

המשכיר לחברו 'עלייה זו' ונפתחה (לרב: ברובה. לשמואל: אפילו בארבעה טפחים. וכן הלכה. רמב"ם ושו"פ) – הלכה (ואין המשכיר חייב כלום. מזלו של השוכר גרם). ומשלם שכרו על הזמן שדר (ראשונים). ויש סוברים שמשלם הכל (ע' לעיל קג בדין בית שכור שנפל).